

ВСТУП

Після насильницької ліквідації владою СРСР Українська Греко-Католицька Церква 44 роки діяла та перебувала в підпіллі. У ці важкі часи наша Мати-Церква була немовби відблиском перших віків християнства, коли перші учні Христа проливали свою кров і ставали мучениками за Христову віру та Церкву під час правління різних римських імператорів. Християни підтверджували Христове вчення своєю смертю. 77 років тому у Львові подібного виклику та випробування зазнала УГКЦ. СРСР ліквідував нашу Церкву під час Львівського псевдособору 1946 р. Тоді багато священників, єпископів, монахів та вірних постали перед вибором перейти до Російської Православної Церкви чи залишитись, попри всі небезпеки, вірними УГКЦ. Відтак чимало людей, зокрема духовенства, обрали мученицьку смерть за Христа і свою Церкву. Одним із таких ісповідників віри був о. Климентій Шептицький.

27 червня 2001 р. під час візиту до України св. папа Іван Павло II проголосив блаженними новомучеників УГКЦ, серед них і о. Климентія Шептицького, рідного брата Андрея Шептицького, який був ігуменом та архимандритом студитів.

Після проголошення о. Климентія блаженним дослідження його життя, богословської праці набули особливої актуальності, адже протягом 82-х років свого життя він зробив надзвичайно великий інтелектуальний, богословський та організаційний внесок у нашу Церкву. Його життя є справжнім прикладом святості, відданого служіння УГКЦ, відстоювання християнських моральних засад.

Актуальність нашої праці полягає у висвітленні святості життя о. Климентія Шептицького та його богословської спадщини, яка на сьогодні потребує ґрунтовних досліджень.

Аналіз життя і творчості о. Климентія дає змогу ствердити, що своє монаше життя він присвятив плеканню трьом євангельським радам, а також у своїх посланнях часто повчає монашу братію та мирян у світлі цих Христових рад. Багато його послань присвячено суто питанню євангельських рад, тому мета нашої дипломної праці – розглянути й віднайти в житті і творчості Климентія Шептицького плекання, дотримання та повчання щодо євангельських рад.

Щоб досягнути поставленої мети, ця дипломна робота передбачає виконання таких завдань:

- розглянути дитинство Климентія Шептицького, зокрема роль матері в його вихованні, стосунки з батьком, початкову освіту, а також дослідити та віднайти, що пов'язувало у ранньому віці Климентія з євангельськими радами;
- детально проаналізувати участь о. Климентія в політичному житті, світській кар'єрі та його спілкування з братом Андреем Шептицьким;
- визначити участь та внесок о. Климентія Шептицького у відновлення студійського монашества, зокрема його бачення щодо того, як студійський монах повинен реалізовувати євангельські ради;
- проаналізувати всю богословську спадщину о. Климентія – пастирські послання до монахів, різні твори, Типікон, а також віднайти в них повчання про євангельські ради та висвітлити погляди о. Климентія на дотримання їх у монашому житті.

Відповідно до поставленої мети дипломна робота, окрім вступу та висновків, поділена на два розділи, у кожному з яких виокремлено по три пункти. У кінці нашої праці подано список використаної літератури, де вказано джерела та інші матеріали, якими ми послуговувалися під час написання дипломної роботи.

Перший розділ поділено на три підпункти. У першому стисло подаємо аналіз життя Климентія Шептицького до вступу в монастир: дитинство, навчання, студентське та політичне життя.

У другому підпункті розглянемо старання о. Климентія та його брата Андрея Шептицького для відродження студійського чернецтва та проаналізуємо бачення о. Климентія щодо реалізації євангельських рад у студійському монашестві, яке він виклав у творі «Митрополит Андрей і оновлення східної чернечої традиції».

У третьому підпункті зробимо спробу висвітлити, як о. Климентію вдалося виконати євангельські ради в чернечий період свого життя, зокрема в останні роки, які він провів в ув'язненні на засланні.

У другому розділі проаналізуємо творчу спадщину о. Климентія Шептицького та дослідимо поради й повчання про те, як втілювати євангельські ради в житті монаха. Крім цього, проаналізуємо вчення про євангельські ради у студійському Типіконі, співавтором якого є о. Климентій Шептицький.

Другий розділ також містить три підпункти, кожен з яких присвячений детальному аналізу однієї з євангельських рад: убогості, чистоти й послуху. На підставі повчань до монахів, аскетичних творів і листів розглянемо аскетичне вчення на цю тему о. Климентія Шептицького.

Ця дипломна праця написана у напрямку східного богослов'я із використанням синтетичного, історичного, аналітичного, порівняльного, дедуктивного методів. Основою для написання нашої праці слугуватимуть твори о. Климентія, які 2014 р. упорядкував та видав о. Юстин Бойко. Розкриттю теми сприятимуть також листи матері, Софії Шептицької, до о. Климентія, які зібрав Ян Казимир Шептицький. Ще одним важливим джерелом, використаним у цьому дослідженні, є праця братів Шептицьких – «Типікон», який заклав фундамент відновленого студійського монашества. Як приклад євангельських рад у житті Климентія Шептицького використаємо низку біографічних книг та спогадів.

Для об'єктивності у висвітленні нашої теми спиратимемось на дослідження таких богословів та істориків, як д-р І. Матковський, о. Ю. Бойко, владика Т. Мартинюк, Г. Москович, о. С. Дмитрух, які вивчали життєвий шлях і творчість блаженного Климентія Шептицького.

У тексті дипломної роботи послуговуємося відповідним термінологічним апаратом. Так, щодо постаті Климентія Шептицького вживаємо такі найменування, як «Блаженний», «Ігумен Шептицький», «отець Шептицький», «Кальо» (коли йтиметься про дитячий період життя).

Принадні розвідки творів о. Климентія Шептицького, які вважаємо надзвичайно цінними, унікальними та важливими, усе-таки свідчать про недостатнє вивчення цієї теми, а тому вона потребує подальшого опрацювання.

ВИСНОВКИ

Життя і творчість о. Климентія Шептицького є духовними надбаннями, з яких монашество Української Греко-Католицької Церкви черпає натхнення для щоденного аскетичного

подвигу. У дипломній роботі ми поставили собі за мету розглянути й віднайти в житті та творчості Климентія Шептицького плекання, дотримування та повчання щодо євангельських рад. На підставі здійснених нами досліджень можемо ствердити, що Климентій Шептицький плекав євангельські ради вбогості, послуху й покори від самого дитинства аж до останніх днів життя, які минали в карцерах російських тюрм. Для досягнення поставленої мети в першому розділі ми проаналізували життєвий шлях Блаженного Климентія. У першому підпункті ми розглянули життя Климентія Шептицького до вступу в монастир та віднайшли конкретні випадки з його біографії, які засвідчують, що вже в цей період свого життя Блаженний особливу увагу приділяв євангельським радам. Винятковий вплив мали на нього поради матері Софії, які стосувались убогості, чистоти й покори. У вирішальні моменти життя о. Климентій виявляв послух батькові, даючи можливість власному прагненню богопосвяченого життя визріти ще досконаліше. Крім того, свідчення з того періоду життя Блаженного показують, що перед ним було чимало перспектив успішної політичної чи іншої професійної кар'єри. Утім, він знехтував усіма ними на користь монашого життя. Своє бачення й досвід плекання євангельських рад Блаженний Климентій виклав у Типіконі відновленого студійського монашества, над становленням і відродженням якого трудився разом зі своїм братом митрополитом Андреем Шептицьким. Одним із наріжних каменів відновленого студійського чернецтва була повага до всіх верств тогочасного українського суспільства, а особливо тих, які походили з убогих родин. Студійські монастирі давали можливість юнакові чи чоловікові практикувати євангельські ради. У третьому підпункті першого розділу ми також розглянули чернечий період життя Климентія Шептицького, проаналізувавши те, як він реалізовував євангельські ради в монашому житті та в останні роки життя, проведені на засланні. Ми дійшли до висновку, що євангельські ради чистоти, убогості й послуху в житті Блаженного Климентія Шептицького були реалізовані виразно й досконало. Щобільше, утілення євангельських рад виявилось у вірності й самопосвяті Христовій Церкві. Саме осягнення цих Христових рад, а разом з ними рясної Божої благодаті, дало Блаженному Климентію силу пройти непохитно стражденний шлях Христового ісповідника.

Тема євангельських рад є лейтмотивом творчості Блаженного Климентія. У другому розділі, розглянувши творчість о. Климентія, зокрема богословсько-аскетичні твори, пастирські послання до монахів, ми виокремили та дослідили ті повчання, що стосувались євангельських рад. З метою структурованішого представлення матеріалу, ми поділи другий розділ на три підпункти, як і перший.

У першому підпункті другого розділу ми детально розглянули євангельську раду вбогості на основі поглядів о. Климентія Шептицького та подали низку вказівок і практичних ситуацій, яких повинен дотримуватися монах. У другому підпункті у такому ж річищі ми дослідили та проаналізували євангельську раду чистоти. В останньому підпункті ми представили євангельську раду послуху, висвітлену у творчості Блаженного Климентія. Підсумовуючи результат нашої дипломної праці, можемо зробити висновок, що о. Климентій Шептицький плекав євангельські ради впродовж усього свого життя. Цю важливу тему він порушував у своїй творчості, зокрема в посланні до монахів, наголошуючи, що саме чернець є прикладом убогості, чистоти й послуху.

Основною трудностю, з якою ми зіткнулися під час написання цієї праці, був брак досліджень творів о. Климентія Шептицького на тему євангельських рад. Сподіваємося, що наша праця стане хоч і незначним, проте важливим внеском у висвітлення питання

євангельських рад у житті і творчості о. Климентія Шептицького. Вважаємо, що особистість Блаженного Климентія, як і його творчість, заслуговують на ґрунтовне вивчення в майбутньому.